

Elfde Woord ter bemoediging
EEN ZORGZAAM MENS
Gedachten bij het Jozefjaar

Afgelopen december heeft paus Franciscus het Jozefjaar afgekondigd. Komende vrijdag, als wij het hoogfeest van de heilige Jozef vieren, gaat het jaar van start. Wij worden de komende tijd uitgenodigd, misschien meer dan anders, bij de persoon van Jozef stil te staan. In deze elfde brief ter bemoediging wil ik allereerst stilstaan bij de stamvader Jozef die wij in het Oude Testament tegenkomen. Vervolgens staan wij stil bij Jozef in het Nieuwe Testament. Graag wil ik ook nadenken over de betekenis van Jozef voor ons vandaag. Bijzonder ook toegespitst op zijn rol als beschermer van vluchtelingen en van onze gezinnen.

De stamvader Jozef

Persoonlijk vind ik het Jozefverhaal (Genesis 37-50) een van de mooiste delen van het Oude Testament. Het is een verhaal vol met uitermate menselijke deugden en ondeugden. Wij horen over jaloezie en geweld, over lust en haat maar ook over mildheid, vergevingsgezindheid en de kracht van familieverbanden. En uiteindelijk staat heel het verhaal in het teken van Gods voorzienigheid. Jozef is de lievelingszoon van de aartsvader Jakob. Deze voorkeursliefde maakt de andere zonen van Jakob jaloers. De jaloezie loopt zo hoog op dat sommige broers Jozef zelfs willen doden. Uiteindelijk komt het niet zover maar wordt Jozef aan slavenhandelaars verkocht. Hij komt in Egypte terecht en wordt slaaf in het huis van een zekere Potifar. Jozef is een knappe jongeman en de vrouw des huizes probeert hem te verleiden. Als Jozef niet op de avances in wil gaan, slaat de liefde om in blinde haat. Jozef wordt beschuldigd van een oneerbaar voorstel en verdwijnt in de gevangenis.

Onderkoning

In de gevangenis komt Jozef bekend te staan als iemand die dromen kan uitleggen. Als de farao van Egypte een droom heeft gehad, de bekende droom van de zeven vette en de zeven magere koeien, en niemand aan het hof de droom kan uitleggen, wordt ook Jozef geraadpleegd. Hij voorziet zeven jaren met overvloedige oogsten én zeven jaren van misoogsten en hongersnood. De farao neemt op basis van deze *Traumdeutung* maatregelen en laat grote voorraadschuren bouwen om aan de voorspelde hongersnood weerstand te kunnen bieden. Als beloning wordt Jozef uit de gevangenis vrijgelaten en krijgt hij, als onderkoning, een hoge bestuursfunctie. Als ook Jakob en zijn familie slachtoffer worden van de wereldwijde hongersnood, gaan de broers naar Egypte om daar graan te kopen.

Vergeving

De broers komen bij Jozef terecht die zich uiteindelijk in een emotioneel moment bekendmaakt als hun broer. Jozef spreekt dan zeer indrukwekkende woorden tot zijn broers. Zij hoeven niet terneergeslagen te zijn en zich niet te verwijten dat Jozef als slaaf is verkocht. In de duiding van Jozef heeft God zelf hem naar Egypte gebracht om zijn familie in leven te houden (Genesis 45,5). Deze woorden tonen op een indrukwekkende wijze de mildheid en de vergevingsgezindheid van Jozef. Maar deze woorden bevatten ook de sleutel om de gehele Jozefnovelle te kunnen begrijpen. Het is God zelf die de hele geschiedenis leidt. Het staat voor Jozef vast dat God alles ten goede kan keren en mensen tot zegen wil zijn. Heel pregnant horen wij dat uit de mond van Jozef als hij zegt *Jullie hebben kwaad tegen mij beraamd, maar God*

heeft het ten goede gekeerd, om te bewerken wat nu is geschied, het behoud van een talrijk volk (Genesis, 50,20).

Jozef in het Nieuwe Testament en onze kerkelijke traditie

De stamvader Jozef in het Oude Testament en Jozef, de man van Maria, in het Nieuwe Testament hebben grote verwantschap. Jozef zorgt voor brood voor Maria en Jezus, zoals eeuwen daarvoor stamvader Jozef in Egypte al brood gaf aan zijn familie. Later zal Jezus, die als kind aan de zorgzaamheid van Jozef is toevertrouwd, zichzelf als brood schenken voor het leven van onze wereld. In het Evangelie vinden wij maar weinig gegevens over Jozef. Zo is geen enkel woord van hem opgeschreven. Na het bezoek van de wijzen uit het Oosten in Bethlehem, wijkt Jozef met Maria en de pasgeboren Jezus, uit naar Egypte om te ontkomen aan de moordplannen van koning Herodes. Vanuit Egypte brengt hij moeder en kind weer veilig terug en zij vestigen zich in Nazareth. Daar is hij, volgens de traditie, de voedstervader van Jezus. Als een zorgzaam en rechtvaardig mens beschermt hij zijn bruid en het kind Jezus. Het leven van Jozef wordt zo getekend door zelfgave. Hij vindt zijn geluk in de dienstbaarheid aan God en de naaste. In de traditie van de Kerk is de timmerman Jozef, die als ambachtsman de kost verdiende, uitgegroeid tot een beschermer van arbeiders en andere werkende mensen. Hij vormt een schutspatroom voor allen die zoeken naar werk en een waardig leven voor zichzelf en hun gezinnen.

Jozef als beschermer van vluchtelingen

In het licht van de Bijbelse gegevens is het niet zo vreemd dat paus Franciscus Sint Jozef verbindt met de zorg voor armen en vluchtelingen. Jozef was immers zelf een vluchteling in Egypte. Vanaf het begin van zijn pontificaat in 2013 heeft de paus aandacht gevraagd voor het lot van de vele miljoenen mensen die voor oorlog of honger op de vlucht zijn geslagen. Kort na zijn verkiezing tot bisschop van Rome vierde de paus op het eilandje Lampedusa de Eucharistie en herdacht hij de mensen die op hun vlucht in de Middellandse Zee zijn verdronken. Vaak spreekt de paus over de onverschilligheid van de wereld over het lot van de armen en de ontheemden. Hij doet steeds opnieuw een hartstochtelijke oproep om alle lauwheid achter ons te laten en een helper te zijn voor allen die geen helper hebben. De heilige Jozef kan in dat opzicht voor ons een inspiratiebron zijn. Zijn zorgzaamheid en beschermende liefde kunnen ons de moed en de kracht geven ons niet neer te leggen bij het onrecht in onze huidige wereld. Veel mensen in Europa, en ook in ons eigen land, houden hun hart gesloten voor de noden van de vluchtelingen aan onze poort. Van christenen mag een andere houding worden verwacht.

Jozef als beschermer van het gezin

Niet alleen het lot van de vluchtelingen gaat onze paus ter harte. Hij heeft ook grote aandacht voor onze gezinnen. Het Jozefjaar is ook het jaar van het gezin. Wij weten hoe belangrijk een veilig en liefdevol gezin is voor een evenwichtige en gelukkig uitgroei van kinderen. Helaas is in veel landen, ook ons eigen land, het gezin in een crisis beland. Een en ander heeft een complexe achtergrond. De socioloog Zygmunt Bauman heeft gesproken over een *liquid modernity*. In de huidige samenleving is veel vloeibaar geworden. Helaas geldt dat ook voor talloze relaties. Een en ander impliceert talloze scheidingen zodat niet weinig kinderen een stabiel gezin, waar liefde en trouw worden voorgeleefd, moeten ontberen. In ons bisdom zetten wij in op missionair pastoraat. Een belangrijke rol daarbij is weggelegd voor onze dienstverleners voor gezins- en familiepastoraat. Zij plannen tal van activiteiten om het

gezinsleven te versterken en de geloofsoopvoeding van kinderen binnen het gezin te ondersteunen. De Heilige Jozef kan daarbij een voorspreker zijn.

Jozef en wijzelf

In het Nieuwe Testament ontmoeten wij Jozef als een rechtschapen mens die primair luistert. Geen man van grote woorden maar allereerst van de daad. In het komende Jozefjaar komt een aantal waarden en deugden in beeld die ons tot inspiratie kunnen zijn. Juist in deze coronatijd hebben wij behoefte aan betrouwbare mensen, zoals Jozef, die een ander gelukkig willen maken en zo zelf geluk ontvangen. Wij hebben geen behoefte aan mensen die hun wapenfeiten van de daken schreeuwen en zichzelf op de borst kloppen. Maar veeleer moet het in onze dagen gaan om typische Jozefdeugden. Ik denk aan gehoorzaamheid aan Gods stem, stille dienstbaarheid, leven in de schaduw, tedere liefde en geduld. De heilige Jozef heeft ze ons, in kracht van Gods Geest, voorgeleefd.

Mgr. dr. Gerard de Korte